

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 04.03.2015, sp. zn. 3 Tdo 32/2015, ECLI:CZ:NS:2015:3.TDO.32.2015.1

Číslo: 30/2015

Právní věta:

I. Dovolání nejvyššího státního zástupce v neprospěch obviněného podle § 265a odst. 3 tr. ř. je nepřijatelné jen v případech, kdy odvolací soud použil ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř., popř. § 264 odst. 2 tr. ř. o zákazu reformace in peius v souladu se zákonem.

II. Jestliže soud prvního stupně původně uznal obviněného vinným dvěma dílčími útoky naplňujícími znaky skutkové podstaty zvláště závažného zločinu, přičemž po zrušení rozsudku k odvolání podanému jen obviněným, popř. jen v jeho prospěch, a vrácení věci soudu k novému projednání a rozhodnutí, jej uznal vinným stejným zvláště závažným zločinem spáchaným toliko jediným útokem, zatímco druhý útok posoudil jen jako přečin, tak i když byl obviněný nově uznán vinným dvěma trestnými činy (jedním zvláště závažným zločinem a navíc jedním přečinem), nejde o porušení zákazu reformace in peius.

Porušení procesní zásady zákazu reformace in peius nelze pokládat za hmotněprávní okolnost způsobující zánik trestní odpovědnosti, a proto z tohoto důvodu obviněného nelze zprostit obžaloby, a to ani podle analogie podle § 226 písm. e) tr. ř. 1) 1) Poznámka redakce: K postupu soudů vztahujícímu se k dodržení zásady zákazu reformace in peius- srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 41/2007 Sb. rozh. tr.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 04.03.2015

Spisová značka: 3 Tdo 32/2015

Číslo rozhodnutí: 30

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Rozsudek, Zákaz reformace in peius, Zánik trestní odpovědnosti, Zproštění obžaloby

Předpisy: §107 Zákona č. 99/1963 Sb.
§175 Zákona č. 99/1963 Sb.
§470 Zákona č. 40/1964 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání podanému nejvyšším státním zástupcem v neprospěch D. V. proti rozsudku

Městského soudu v Praze ze dne 9. září 2014, sp. zn. 6 To 287/2014, jako soudu odvolacímu v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 1 T 195/2013, zrušil uvedený rozsudek Městského soudu v Praze a přikázal mu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 sp. zn. 1 T 195/2013 ze dne 18. června 2014 byl obv. D. V. uznán vinným ad I. zločinem loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku (zák. č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, účinného od 1. 1. 2010, dále jen tr. zákoník) ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, ad II. 1/ jednak přečinem krádeže dle § 205 odst. 1 písm. c), d) tr. zákoníku, 2/ jednak přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. zákoníku, jednak přečinem porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku a jednak přečinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku, když příslušný skutkový děj je podrobně popsán ve výrokové části citovaného rozhodnutí. Za výše uvedené trestné činy byl (za současného zrušení výroku o trestu z označeného rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10) odsouzen k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř let a pro jeho výkon byl zařazen do věznice s ostrahou. Týmž rozsudkem bylo rozhodnuto o vině a trestu obviněného M. S. a o vznesených nárocích na náhradu škody.

O odvolání D. V. (a spoluobviněného M. S.) rozhodl ve druhém stupni Městský soud v Praze rozsudkem sp. zn. 6 To 287/2014 ze dne 9. září 2014 tak, že podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 trestního řádu (dále jen tr. ř.) zrušil napadený rozsudek ohledně D. V. ve výroku o vině pod bodem II. 1) a dále ve výroku o trestu a za podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že ad 1) při nezměněném výroku o vině zvláště závažným zločinem loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku pod bodem I. 1) napadeného rozsudku a dále, přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. zákoníku, přečinem porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku a jednak přečinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku pod bodem II. 2) výroku napadeného rozsudku odsoudil D. V. k souhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř let a pro jeho výkon jej zařadil do věznice s dozorem. Pod bodem ad 2) potom podle § 226 písm. e) tr. ř. *per analogiam* za použití § 259 odst. 4 tr. ř. zprostil D. V. obžaloby pro skutek, v němž byl obžalobou spatřován dílčí útok zločinu loupeže dle § 173 odst. 1 tr. zákoníku ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku a dle napadeného rozsudku soudu I. stupně a dle napadeného rozsudku přečinem krádeže § 205 odst. 1 písm. c), d) tr. zákoníku, neboť vzhledem k ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř. zanikla trestnost činu. Týmž rozsudkem bylo rozhodnuto o vině a trestu M. S.

Proti tomuto rozhodnutí odvolacího soudu podal v neprospěch obviněného D. V. dovolání nejvyšší státní zástupce (dále jen dovolatel), a to jako osoba oprávněná, včas a za splnění i všech dalších, zákonem pro podání dovolání vyžadovaných náležitostí, když za dovolací důvod označil ten, který je uveden v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. V důvodech tohoto svého mimořádného opravného prostředku shrnul dosavadní průběh trestního řízení s tím, že uvedl, že rozsudku ze dne 18. 6. 2014 předcházely v téže věci rozsudek ze dne 5. 2. 2014. Tímto prvotním rozsudkem byl obviněný ve smyslu podané obžaloby uznán vinným pod bodem I./1., 2. zločinem loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku spáchaným dvěma dílčími útoky a pod bodem II. přečiny krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b), odst. 3 trestního zákoníku, porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku a neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 trestního zákoníku. Za tato jednání byl obviněnému podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku za užití § 43 odst. 2 tr. zákoníku uložen souhrnný trest odnětí svobody v trvání pěti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Tento rozsudek byl z podnětu odvolání podaného obviněným zrušen usnesením Městského soudu v Praze ze dne 16. 4. 2014 sp. zn. 6 To 97/2014, přičemž věc byla vrácena soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Příslušná státní zástupkyně proti tomuto rozsudku v neprospěch obviněného odvolání nepodala. Rovněž proti rozsudku

Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 18. 6. 2014 sp. zn. 1 T 195/2013, podal obviněný D. V. odvolání. Z jeho podnětu rozhodl Městský soud v Praze nyní napadeným rozsudkem ze dne 9. 9. 2014 sp. zn. 6 To 287/2014, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. rozsudek soudu prvního stupně zrušil ve výroku o vině pod bodem II./1. a ve výroku o trestu. Podle § 259 odst. 3 písm. b) tr. ř. pak sám ve věci rozhodl jednak tak, že obviněnému D. V. při nezměněném výroku o vině zvláště závažným zločinem loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku pod bodem I./1. rozsudku soudu prvního stupně a přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. zákoníku, přečinem porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku a přečinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku pod bodem II./2. rozsudku soudu prvního stupně uložil za uvedené trestné činy a za sbíhající se zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku a přečin porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 10. 10. 2013, sp. zn. 2 Tm 4/2013, ve znění rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 19. 12. 2013 sp. zn. 6 To 394/2013, podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku souhrnný trest odnětí svobody v trvání čtyř let, pro jehož výkon obviněného podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařadil do věznice s dozorem. Současně byl pod bodem II./2. rozsudku obviněný D. V. podle § 226 písm. e) tr. ř. *per analogiam* za použití § 259 odst. 4 tr. ř. zproštěn obžaloby Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 10 ze dne 12. 12. 2013, sp. zn. 3 ZT 115/2013, pro skutek, jehož se měl dopustit tím, že „v přesně nezjištěné době v polovině měsíce června 2013, kolem 14.00 hodin, v P. 9, v ulici Č., na zkratce u fotbalového hřiště do ulice C., přistoupil společně s M. S. k poškozenému I. T., kterého obstoupili v bojovém postavení, přičemž poškozenému, který telefonoval, vytrhli z ruky mobilní telefon zn. Sony Xperia J Black ST 261, a poté co mu umožnili si vyndat z telefonu SIM kartu, mu při tomto vyhrožovali, že jej zbijí, pokud jim telefon nevydá zpět, a poté co jim poškozený ze strachu telefon vydal, ihned z místa činu odešli, a tímto svým jednáním způsobili poškozenému celkovou škodu ve výši 6.000,- Kč,“ jímž měl obviněný podle obžaloby spáchat dílčí útok zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku spáchaného ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku „a dle napadeného rozsudku soudu I. stupně přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. c), d) trestního zákoníku, neboť vzhledem k ustanovení § 259 odst. 4 trestního řádu zanikla trestnost činu“. Městský soud v Praze jako soud odvolací při odůvodnění zprošťujícího výroku poukázal na prvotní odsuzující rozsudek, v němž byl předmětný skutek posouzen jako dílčí útok zvláště závažného zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, který byl následně z podnětu odvolání podaného obviněným v jeho prospěch odvolacím soudem zrušen a věc byla vrácena soudu I. stupně k novému rozhodnutí. Odkázal pak na § 259 odst. 4 tr. ř., podle něhož nemohl být obviněný shledán vinným dalším trestným činem, z něhož nebyl uznán vinným původním rozsudkem ze dne 5. 2. 2014, neboť takové rozhodnutí by bylo k tíži obviněného. Byť odvolací soud neměl pochybnosti, že obviněný se předmětného skutku, který by za jiných okolností byl správně kvalifikován jako přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. c), d) tr. zákoníku, dopustil, nebylo možno jej za toto jednání odsoudit vzhledem k ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř., z důvodu absence odvolání státního zástupce v neprospěch obviněného a vzhledem ke skutečnosti, že původní odsuzující rozsudek byl zrušen pouze z podnětu odvolání obviněného. Stejně tak nemohl nalézací soud podle § 264 odst. 2 tr. ř. změnit rozhodnutí v neprospěch obviněného, což ovšem nalézací soud nerespektoval. Toto pochybení nalézacího soudu tudíž napravil odvolací soud tím, že obviněného sám z tohoto jednání podle § 226 písm. e) tr. ř. *per analogiam* za použití § 259 odst. 4 tr. ř. zprostil, neboť zanikla trestnost činu. S výše popsaným právním názorem a z něho vycházejícím následným postupem odvolacího soudu se však dle dovolatele nelze ztotožnit. To proto, že zásada zákazu *reformace in peius*, jako jedna z vůdčích zásad odvolacího řízení, je upravena jednak v § 259 odst. 4 tr. ř., jednak pro další postup řízení u soudu prvního stupně též v ustanovení § 264 odst. 2 tr. ř. Vyjádřil přesvědčení, že nelze přisvědčit odvolacím soudem vysloveným hmotně právním závěrům ohledně otázky zániku trestnosti činu, jež vyvěrají z názoru odvolacího soudu na nutnost aplikovat ve věci zásadu zákazu *reformationis in peius*. Ze zásady zákazu *reformace in peius* vyplývá, že v odvolacím, popřípadě navazujícím řízení při absenci odvolání státního zástupce v neprospěch obviněného (resp. v omezeném rozsahu i poškozeného) nemůže dojít k celkovému zhoršení postavení

obviněného, a to jak pokud jde o otázky trestu, tak pokud jde o otázky viny. Pokud jde o výrok o vině, lze za rozhodnutí v neprospěch obviněného považovat zejména taková, jimiž dochází ke zpřísnění právní kvalifikace jednání obviněného, nebo k závěru o širším rozsahu spáchaného skutku či výše škody apod. Poukázal na skutečnost, že v nyní projednávané věci byl přitom skutek spáchaný ke škodě I. T., (popsaný pod bodem I. 2. podané obžaloby) posouzen v prvním odsuzujícím rozsudku jako dílčí útok pokračujícího zvláště závažného zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku. V důsledku podaného odvolání obviněného a na to navazujícího prvotního kasačního rozhodnutí odvolacího soudu však tento skutek následně nalézací soud posoudil mírněji. Nově tak bylo toto jednání právně posouzeno jako výrazně méně závažný přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. c), d) tr. zákoníku. Zároveň s tím došlo i ke zcela zásadnímu snížení původně uloženého nepodmíněného trestu odnětí svobody, a to o jeden rok. Připustil, že obviněný byl oproti původnímu rozsudku uznán vinným dalším trestným činem, avšak tato okolnost sama o sobě nezakládá zhoršení postavení obviněného, neboť zákaz *reformace in peius* se vztahuje na celkový výsledek trestního řízení a postavení obviněného je třeba hodnotit v celém rozsahu konečného rozsudku a jeho následků. V případě obviněného tak sice došlo k rozšíření výčtu trestných činů, jimiž byl obviněný uznán vinným, a to o přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. c), d) tr. zákoníku, zároveň došlo k adekvátnímu snížení rozsahu jeho trestné činnosti původně právně kvalifikované jako dílčí útok zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku. Na výsledném postavení obviněného se tak popsaná změna negativně neodrazila, třebaže ryze nominálně byl obviněný nově uznán vyšším počtem trestných činů, avšak současně (zároveň) jejich nižší závažností. Je přitom evidentní, že dílčí útok zločinu loupeže je materiálně vzato daleko závažnějším trestněprávním jednáním než bagatelní krádež, čemuž ostatně odpovídalo i nezanedbatelné zmírnění uloženého trestu odnětí svobody. Dovolatel uvedl, že v daných souvislostech by bylo možno o porušení principu zákazu *reformationis in peius* uvažovat toliko v případě, pokud by takto nově přisouzený další trestný čin byl stejně závažný, jako v případě původního rozhodnutí. Pouze v takovém případě by totiž došlo ke skutečnému zhoršení právního postavení obviněného, k čemuž však v nyní předkládané věci zjevně nedošlo. Naopak, posuzováno komplexně, je z hlediska celkového dopadu pro obviněného patrné, že jednání, pro které byl obviněný postaven před soud a následně uznán vinným, se co do rozsahu nezměnilo, stejně jako se nezměnil rozsah způsobené škody. Došlo naopak k zúžení rozsahu obviněným spáchané nejzávažnější trestné činnosti rozhodné pro ukládání souhrnného trestu, což se následně odrazilo v jeho výrazně nižší výměře. Zároveň je třeba zdůraznit, že již při prvotním rozhodování o vině a o trestu ohledně tohoto obviněného soudy dospěly k závěru, že se dopustil více trestných činů, za něž mu byl ukládán souhrnný trest a nedošlo tak ani k rozšíření celkového rozsahu uloženého trestu (nešlo tedy např. o situaci, kdy původním rozhodnutím byl obviněnému ukládán samostatný trest a následně trest úhrnný). Výsledné postavení obviněného se tak nejen nezhoršilo, ale naopak zlepšilo. Dále dovolatel uvedl, že nelze souhlasit ani se zvoleným postupem odvolacího soudu, kterým z hlediska hmotného práva takto nastalou procesní situaci řešil tak, že ve věci dovedl zánik trestnosti činu. Zánik trestnosti činu odůvodňující postup podle § 226 písm. e) tr. ř. lze přitom považovat za institut hmotného práva a jeho posouzení lze podřadit pod „jiné hmotně právní posouzení“ ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Jde přitom o okolnost, která nastává až po spáchání trestného činu a zakládají ji pouze konkrétní instituty upravené hmotným právem trestním: zánik trestnosti přípravy k trestnému činu ve smyslu § 20 odst. 3 tr. zákoníku, zánik trestnosti pokusu trestného činu ve smyslu § 21 odst. 3 tr. zákoníku, zánik trestnosti účastenství ve smyslu § 24 odst. 3 tr. zákoníku, účinná lítost ve smyslu § 33 tr. zákoníku a zvláštní případy účinné lítosti ve smyslu § 197, § 242 a § 362 tr. zákoníku. Vyjádřil přesvědčení, že ani jedna z těchto skutečností v dané věci nenastala, přičemž nebyl ani prostor pro analogickou aplikaci ustanovení § 226 písm. e) tr. ř., neboť je zřejmé, že nastalá procesní situace se svým charakterem podstatně liší od výše uvedených hmotně právních podmínek zániku trestnosti. Z hlediska přípustnosti dovolání podle § 265a odst. 3 tr. ř. uvedl, že v nyní předkládané věci považuje odvolacím soudem zvolenou aplikaci zásady zákazu *reformationis in peius* za nesprávnou a odporující ustanovením § 259 odst. 4 tr. ř. a § 264 odst. 2 tr. ř., přičemž takto podané dovolání tudíž považuje za přípustné. Zároveň vyjádřil přesvědčení, že nastolené hmotně

právní a s tím související procesní otázky mají po právní stránce zásadní význam, neboť doposud nebyly odpovídajícím způsobem judikatorně řešeny. Z uvedených důvodů a s odkazem na § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. navrhl, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání, k jehož konání může přistoupit s ohledem na ustanovení § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. ad 1) podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř., za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř., zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. 9. 2014 sp. zn. 6 To 287/2014, a to v tom rozsahu, v jakém se týká obviněného D. V., ad 2) dále zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušenou část rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a ad 3) podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc znovu v potřebném rozsahu projednal a rozhodl.

K takto podanému dovolání se písemně vyjádřil obviněný D. V. prostřednictvím svého obhájce. Vyjádřil přesvědčení, že princip zákazu *reformace in peius* je nutné chápat co neširěji, přičemž k extenzivní aplikaci vede i zřejmý fakt, že posledním arbitrem toho, co je či není ku jeho prospěchu, by měl být sám obviněný, nikoli soud. Uvedl, že podle zásady zákazu *reformace in peius* při absenci odvolání státního zástupce v neprospěch obviněného nemůže dojít k celkovému zhoršení postavení obviněného, a to jak pokud jde o otázku viny, tak pokud jde o otázku trestu. K tomu ovšem dle jeho přesvědčení rozsudkem soudu prvního stupně došlo, pokud byl uznán vinným dalším samostatným trestným činem. Tuto nezákonnost ovšem napravil odvolací soud. Namítl tedy, že pokud by byl odsouzen pro další trestný čin, jak se domáhá dovolatel, tedy v konečném důsledku pro více trestných činů, jeho celkové postavení by se jednoznačně zhoršilo, a to bez ohledu na skutečnost, že mu byl snížen uložený trest. Dále uvedl, že mimo toho, že je dovolání zjevně neopodstatněné, je zcela zřejmé, že projednání dovolání by nemohlo zásadně ovlivnit jeho postavení, a otázka, která má být po právní stránce řešena, není po právní stránce zásadního významu, neboť i po případném zrušení napadeného rozhodnutí odvolacího soudu soudem dovolacím by se uplatnila zásada *reformace in peius* a nemůže dojít k vydání rozhodnutí, jímž by došlo k zhoršení postavení obviněného oproti stavu vyplývajícímu z rozsudku soudu prvního stupně. Z výše uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud podané dovolání odmítl.

Na tomto místě je nutno opakovaně připomenout, že dovolání jako mimořádný opravný prostředek lze podat jen a výlučně z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř. a je tedy nezbytné vždy posoudit, zda uplatněný dovolací důvod v té které věci je právě tím, který lze považovat za důvod uvedený v citovaném ustanovení zákona, když bez jeho existence nelze vůbec provést přezkum napadeného rozhodnutí.

Důvod dovolání vymezený ustanovením § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Poukazem na uvedený dovolací důvod se nelze v zásadě domáhat přezkoumání učiněných skutkových zjištění, pokud ovšem tato jsou takového druhu a rozsahu, že na jejich základě lze přijmout jim adekvátní právní závěry. Skutkový stav je tak při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny v souvislosti s provedeným dokazováním a následně právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Za dané situace se tak nelze s poukazem na označený dovolací důvod domáhat přezkoumání skutkových zjištění, na kterých je napadené rozhodnutí vystavěno. Nejvyšší soud se tedy nemůže odchýlit od skutkového zjištění, které bylo provedeno v předcházejících řízeních, a je takto zjištěným skutkovým stavem vázán. Povahu právně relevantních námitek nemohou mít takové námitky, které směřují do oblasti skutkového zjištění, hodnocení důkazů či takové námitky, kterými dovolatel vytýká neúplnost provedeného dokazování.

Na prvním místě je třeba uvést, že dovolací soud považuje ve shodě s dovolatelem podané dovolání za přípustné, a to i ve smyslu § 265a odst. 3 tr. ř., podle kterého dovolání v neprospěch obviněného nelze podat jen z toho důvodu, že soud postupoval v souladu s § 259 odst. 4, § 264 odst. 2, § 273 nebo § 289 písm. b) tr. ř., neboť toto ustanovení nedovoluje podání dovolání proti rozhodnutím, kde

soud postupoval podle citovaných ustanovení, pokud tedy nezhoršil postavení obviněného s ohledem na uvedená ustanovení zákona, ač by jinak pro takové zhoršení byly na podkladě řízení podmínky, nevztahuje se však na případy, pokud použití citovaných ustanovení o zákazu *reformace in peius* nepřicházelo v úvahu; pak dovolání v neprospěch obviněného v úvahu přichází.

V posuzované věci odvolací soud zprostil obviněného obžaloby pro předmětný skutek z důvodu uvedeného v § 226 písm. e) tr. ř., tedy z důvodu, že zanikla trestnost činu. Zánik trestnosti, resp. trestní odpovědnosti je posouzení hmotně právní a mohou ji způsobit pouze uvedené důvody: účinná lítost ve smyslu § 33 tr. zákoníku, zvláštní případy účinné lítosti ve smyslu § 197, § 242 a § 362 tr. zákoníku, zánik trestnosti přípravy k trestnému činu ve smyslu § 20 odst. 3 tr. zákoníku, zánik trestnosti pokusu trestného činu ve smyslu § 21 odst. 3 tr. zákoníku, zánik trestnosti účastenství ve smyslu § 24 odst. 3 tr. zákoníku. Nespadá sem zánik trestní odpovědnosti z důvodu promlčení trestní odpovědnosti, smrt obviněného ani např. milost prezidenta republika, což jsou okolnosti, které musí vést k zastavení trestního stíhání (viz Šámal, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314 s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 2817 s.). Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že i kdyby bylo skutečně možno dovodit, že došlo k porušení zásady zákazu *reformace in peius*, nebylo by možné z tohoto důvodu zprostit obviněného podle § 226 písm. e) tr. ř. obžaloby, a to ani *per analogiam*.

K posouzení, zda došlo postupem soudu prvního stupně k porušení zásady zákazu *reformace in peius*, je třeba uvést následující:

Podle § 264 odst. 2 tr. ř. byl-li napadený rozsudek zrušen jen v důsledku odvolání podaného ve prospěch obžalovaného, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch.

Podle § 259 odst. 4 tr. ř. v neprospěch obžalovaného může odvolací soud změnit napadený rozsudek jen na podkladě odvolání státního zástupce, jež bylo podáno v neprospěch obžalovaného; ve výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení tak může učinit též na podkladě odvolání poškozeného, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení.

Je však třeba souhlasit s dovolatelem (a de facto i obviněným), že zásada zákazu *reformace in peius* vyjádřená v ustanovení v § 264 odst. 2 tr. ř. se nevztahuje na samotné řízení, ale na jeho výsledek, tedy na rozhodnutí.

Nejvyšší soud již dříve judikoval, že přísnějším trestem ve smyslu § 259 odst. 4 tr. ř. je takový trest, který v době jeho uložení zhoršuje postavení obviněného vzhledem k trestu uloženému rozsudkem soudu prvního stupně. Není proto v rozporu se zákazem *reformace in peius* (§ 259 odst. 4 tr. ř.), jestliže odvolací soud uloží obviněnému trest propadnutí věci, který napadeným rozsudkem uložen nebyl, když současně podstatně zmírní nepodmíněný trest odnětí svobody uložený soudem prvního stupně, takže tresty uložené odvolacím soudem ve svém souhrnu nezhoršují postavení obviněného a nejsou přísnější než trest uložený soudem prvního stupně (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29. června 1977, sp. zn. [2 Tzf 2/77](#), publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 1/1978-II). Je tedy nezbytné vždy posoudit, zda celkově dojde ke zhoršení postavení obviněného.

V posuzované věci je sice pravdou, že po vrácení věci soudu prvního stupně soudem odvolacím byl obviněný uznán nově přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. c), d) tr. zákoníku, nicméně byl již uznán pouze jedním dílčím útokem zvláště závažného zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, když původní (dle obžaloby) druhý dílčí útok loupeže byl právě nově právně posouzen jako přečin krádeže. Již ze samotné klasifikace dvou výše uvedených trestných činů, kdy jeden je označován jako přečin (když přečiny jsou dle § 14 odst. 2 tr. zákoníku všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let) a druhý jako zvláště závažný zločin (tedy ve smyslu § 14 odst. 3 tr. zákoníku úmyslný trestný čin,

na něhož trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let), lze dovodit, že i když byl obviněný uznán vinným dalším trestným činem (přechinem), současně však došlo ke snížení rozsahu jemu přisuzované trestné činnosti o dílčí skutek zvláště závažného zločinu, které je typově daleko závažnější trestnou činností. Výše uvedené se odráží i v tom, jaká je zákonem stanová trestní sazba pro tyto trestné činy. Zatímco za přečin krádeže podle § 205 odst. 1 tr. zákoníku lze uložit trest odnětí svobody až na dvě léta, trest zákazu činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty (tedy v úvahu přicházejí i alternativní tresty), za zvláště závažný zločin loupeže hrozí pachateli trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby ve výši deseti let.

V celkovém souhrnu tedy bylo postavení obviněného po novém posouzení soudu prvního stupně naopak příznivější, neboť dva dílčí útoky zvláště závažného zločinu loupeže jsou v otázce posouzení viny z trestněprávního hlediska závažnější než jeden skutek posouzený jako loupež a jeden jako krádež. Uvedené platí tím více za skutečnosti, že obviněný byl již původním rozsudkem uznán vinným více trestnými činy. Tyto skutečnosti se koneckonců objevily i v otázce trestu, který byl obviněnému podstatně snížen. Nelze tedy v žádném případě souhlasit s právním posouzením odvolacího soudu, že došlo k porušení zásady zákazu *reformace in peius*.

Napadené rozhodnutí soudu odvolacího je tedy zatíženo takovou vadou, že dovolací soud musel v rámci rozhodnutí o dovolání toto rozhodnutí podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušit. Zrušil také podle § 265k odst. 2 tr. ř. všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, s přihlédnutím k závěrům, které učinil ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud. Vzhledem ke skutečnosti, že napadené rozhodnutí nebylo zrušeno jen v důsledku dovolání podaného ve prospěch obviněného, není soud povinen aplikovat ustanovení § 265s odst. 2 tr. ř., podle kterého nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v neprospěch obviněného (zákaz *reformace in peius*), když ovšem zvaží celkově takto stanovený rozsah společenské škodlivosti jednání obviněného zejména při úvaze o trestu.